

EXIGENȚELE EXERCITĂRII MĂSURII CONFISCĂRII ÎN RAPORT CU DREPTUL LA PROPRIETATE

Mariana OJOGA,

asistent judiciar la Curtea Supremă de Justiție,
doctorand, ICJPS

<https://orcid.org/0000-0002-1930-7702>

SUMAR

În mod tradițional, confiscarea reprezintă o formă de restrângere a dreptului la proprietate, deoarece persoana este deposedată de o parte din bunurile sale. Ca și oricare altă ingerință ce poate fi adusă drepturilor fundamentale și pentru a nu încălca legea, instituția confiscării urmează a fi circumscrisă unor condiții strict stabilite de art. 54 din Constituție și celor conturate de CtEDO în jurisprudența sa. *In concreto*, confiscarea trebuie să fie prevăzută de o lege accesibilă, previzibilă și clară. Totodată, această măsură trebuie să urmărească un scop legitim și să fie proporțională cu scopul urmărit. În condițiile în care desconsiderarea acestor exigențe ar putea antrena o ingerință în dreptul la proprietate, prezentul articol analizează particularitățile condițiilor de exercitare a măsurii confiscării prin prisma cadrului normativ și practicii europene.

Cuvinte-cheie: *drept de proprietate, confiscare, legalitate, proporționalitate, necesitate.*

Introducere. Dreptul la proprietate este unul din drepturile fundamentale ale omului, ancorat atât în sistemul legislativ național cât și cel internațional. Dată fiind importanța dreptului la proprietate pentru fiecare individ în parte, ca fiind un instrument și stimul economic, garanție a libertății individuale și familiale, izvor de bogăție, prosperitate și bunăstare socială, acesta compare în optica școlii dreptului natural ca fiind un drept absolut și inviolabil. Cu toate acestea, diversitatea formelor de restrângere a dreptului la proprietate fac să îi știrbească din caracterul absolut. Instituirea unor in-

REQUIREMENTS FOR THE EXERCISE OF THE CONFISCATION MEASURE IN RELATION TO THE RIGHT TO PROPERTY

SUMMARY

Traditionally, confiscation is a form of restriction of the right to property, because the person is deprived of part of his property. Like any other interference that can be brought to the fundamental rights and in order not to transgress the law, the institution of confiscation is to be limited to conditions strictly established by law, in particular those established by art. 54 of the Constitution and those outlined in the jurisprudence of the ECtHR. First, confiscation must be provided for by an accessible, predictable and clear law. At the same time, this measure must pursue a legitimate aim and be proportionate to the aim pursued. Disregarding these requirements could lead to an arbitrary violation of the right in question. This article is intended to analyze the particularities of the conditions for exercising the confiscation measure in the light of the normative framework, national and European judicial practice.

Key-words: *property right, confiscation, legality, proportionality, necessity.*

gerințe în exercitarea dreptului la proprietate este firească, dictată de necesitatea de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării interesului public sau individual, iar o formă inedită de restrângere a dreptului la proprietate o reprezintă măsura confiscării, analiza căreia o efectuăm în prezentul studiu.

Confiscarea nu este o invenție a zilelor noastre, ci una de epocă veche, așa încât confiscarea bunurilor unei persoane condamnate pentru săvârșirea infracțiunii reprezintă una din cele mai vechi forme de manifestare a represiunii publice [3]. *Ab origine*, această măsură avea un caracter politic, fiind pronunțată contra rivalilor în lupta pentru putere sau a susținătorilor ori simpatizanților acestora. În context, războaiele civile din Roma antică au avut în mare parte o reputație proastă din cauza deselor

proscripții ale adversarilor politici ai învingătorilor de moment (Marius, Sulla, Caesar, Marc Antonius sau Octavianus), însoțite de confiscarea averii „dușmanilor patriei”. Întrucât denunțătorii dobândeau o parte din averea proscrișului, asemenea măsuri erau deopotrivă populare, dar și eficiente, ca mijloc de a extinde baza socială a puterii câștigătorului confruntării. Mai târziu, în evul mediu, confiscarea averii, în special a celei imobiliare, era sancțiunea uzuală care însoțea pedeapsa cu moartea sau cu exilul, în caz de rebeliune sau trădare [2, p. 431-432].

În epoca contemporană confiscarea este o măsură necesară în lupta statelor cu criminalitatea, care constă în privarea infractorilor de profitul obținut ca urmare a activităților ilicite [30]. Ultimele tendințe din domeniul științei penale, caracterizate prin reprimarea infracțiunilor generatoare de profit, au determinat o mutație esențială în ceea ce privește atitudinea față de confiscarea averii, așa încât, în virtutea exigențelor statului de drept, această măsură este una indispensabilă [11].

Nu putem face abstracție de faptul că în epoca regimului sovietic totalitar erau bine cunoscute situațiile când, odată cu condamnarea persoanei, erau confiscate toate bunurile ce aparțineau acesteia și familiei sale, indiferent de proveniența și de deținătorul concret al bunurilor – situație care apare în puternică antiteză cu ideea de democrație și stat de drept. Eliberați de tarele unui regim totalitar și puși în fața unei noi construcții constituționale, actorii naționali au condamnat cu vehemență ororile fostului regim, așa încât au prevăzut expres în alin. (3) al art. 46 din Constituție că: „averea dobândită *licit* nu poate fi *confiscată*, iar caracterul licit al dobândirii se prezumă” [6, p. 185]. Printr-o interpretare logică, *per a contrario*, averea dobândită ilicit poate fi supusă confiscării în condițiile legii. Dovada caracterului ilicit al averii este pusă pe umerii autorităților publice, întrucât caracterul licit al dobândirii averii se prezumă. *Ex aequo*, garanția proprietății operează pentru orice individ, inclusiv pentru infractori, chiar și în cazul în care ei înșiși nu respectă proprietatea altora.

De principiu, confiscarea averii ilicite trebuie considerată o ingerință în dreptul la proprietate, pentru că privează persoana vizată de o parte din bunurile sale [19, p. 51], dar aplicarea acestei măsuri nu conduce, *per se*, la încălcarea acestui drept. Procedura exercitării confiscării este detaliată în legislația penală și cea contravențională. Deși pare a fi o instituție a dreptului penal, măsura confiscării este strâns legată de știința dreptului constituțional, sub aspectul că cea dintâi este o restrângere în exercitarea dreptului la proprietate [17, p. 41].

Pornind de la aceste considerații de ordin introductiv, ideea centrală a studiului de față se axează pe analiza particularităților condițiilor de exercitare a măsurii confiscării, prin valorificarea cadrului legal, practicii europene și constituționale și a abordărilor doctrinare în domeniu.

Urmând scopul investigației noastre, *ab initio*, sunt necesare unele clarificări cu privire la definiția confiscării. Într-o abordare doctrinară [16, p. 148], confiscarea bunurilor este o sancțiune aplicată proprietarului pentru săvârșirea unei infracțiuni penale în conformitate cu normele Codului penal sau a unei contravenții administrative, în condițiile legii, ca reprezentând fapte cu un anumit grad de pericol social. Din oblica legiuitorului, observăm că instituția confiscării într-o primă formulă a fost ancorată în Legea cu privire la proprietate (în vigoare până la 30 martie 2007) [14], care, în art. 43 alin. (3), prevedea că, „în cazurile prevăzute de actele legislative ale RSS Moldovenești, bunurile pot fi retrase de la proprietar pe baza deciziei instanței judecătorești competente sau a altui organ de stat competent (sau a unei persoane oficiale), sub formă de sancțiuni pentru săvârșirea unei infracțiuni sau unei alte contravenții (confiscarea)”. În lumina dreptului pozitiv, confiscarea este definită de Codul penal, care, în art. 106, dispune *expressis verbis*: „Confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor...”.

Trecând bariera națională, definiția confiscării o putem urmări în art. 1 din Convenția Europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, semnată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990 [8], prezentată ca „o măsură ordonată de către o instanță judecătorească, urmare a unei proceduri referitoare la una sau la mai multe infracțiuni, măsură care conduce la privarea permanentă de acel bun”. În fine, confiscarea, în opinia noastră, constituie o ingerință în dreptul la proprietate, care constă în privarea de bunuri a persoanei condamnate de săvârșirea unei infracțiuni sau contravenții administrative, prin trecerea acestora în proprietatea statului.

Specific oricărei alte ingerințe care poate fi adusă drepturilor fundamentale, măsura confiscării urmează a se creiona unor condiții strict stabilite de lege, în particular – celor instituite de art. 54 din Constituție și celor conturate de CtEDO în jurisprudența sa, pe care le vom analiza *infra*.

Să fie prevăzute de lege. Fără echivoc, prima condiție care se impune restrângerii unui drept fundamental este cerința legalității, care reclamă în mod axiomatic faptul că orice măsură restrictivă trebuie să fie, întâi de toate, prevăzută de lege. Cu prisosință, legea trebuie să fie accesibilă, previzibilă și clară, în lumina jurisprudenței Forului de la Strasbourg. Sub aspectul legalității, accentuăm că instituția confiscării, *ab initio*, este pomenită în legea supremă a statului nostru, care, în art. 46 alin. (3) și (4), prevede că: „Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă. Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii”. Deci, legea supremă este o normă generală care admite, în anumite condiții, confiscarea bunuri-

rilor, iar detalierea acestor măsuri este asigurată de legile organice, după cum dictează art. 72 alin. (3) lit. i) și n) din aceeași lege. Prin urmare, confiscarea este dezvoltată în legile organice – Codul penal și Codul contravențional – *in concreto* articolele 106 și 106¹ ale căror *nomen iuris* sunt „Confiscarea specială”, „Confiscarea extinsă” și, respectiv, articolul 439⁷ „Confiscarea specială”.

Cu privire la cei doi termeni – „confiscarea specială” și „confiscarea extinsă”, cu care operează legiuitorul penal, precizăm că la 23 decembrie 2013 [15] Codul penal a fost modificat prin introducerea unui nou articol – 106¹, intitulat „Confiscarea extinsă”, așa încât a fost suplinit arsenalul instrumentelor de luptă împotriva corupției [18, p. 101]. În timp ce *confiscarea specială* constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor (inclusiv a valorilor valutare) utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni, atunci *confiscării extinse* sunt supuse și alte bunuri, care, deși nu au fost utilizate la săvârșirea infracțiunilor, proveniența acestora rezultă din activități infracționale. Pentru precizare: confiscarea extinsă se aplică doar în raport cu persoana condamnată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 158, 165, 206, 208¹, 208², 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 279, 280, 283, 284, 290, 292, 302, 324–329, 330², 332–335¹ din CP și dacă fapta a fost comisă din interes material. Pe cale de consecință, măsura confiscării extinse se aplică în cazul condamnării pentru comiterea unor categorii de infracțiuni care au caracter grav, prezentând un pericol social sporit și a căror săvârșire permite acumularea unor bunuri a căror valoare depășește în mod vădit veniturile obținute licit [12].

După această clarificare conceptuală, observăm că exigența legalității este adesea luată în cont de judecătorul european la stabilirea unei violări a art. 1 din Protocolul nr.1. Potrivit datelor din speța *Ziaunys contra Republicii Moldova* [29], în anul 2000, reclamantul, în baza unui contract semnat cu o companie din Statele Unite ale Americii (SUA), urma să furnizeze acesteia 8.500 kg de bancnote emise de banca autoproclamatei Republici Moldovenești Nistrene (în continuare – RMN). Astfel, la 26 ianuarie 2001, reclamantul a cumpărat de la banca din RMN 13.590.000 ruble transnistrene emise în 1994, care au fost înlocuite cu bancnote noi în anul 2000. Aceste bancnote nu au circulat niciodată în Republica Moldova, fiind acceptate ca mijloc de plată doar pe teritoriul RMN și doar anterior anului 2000. La 1 februarie 2001, reclamantul, solicitând autorităților vamale ale Republicii Moldova permisiunea de a livra în SUA 353 de pachete cu aceste bancnote, sigilate, a declarat că valoarea numismatică a acestora este de 7.000 USD, dar autoritățile vamale au decis, în final, confiscarea acestora, iar încercările sale de a recupera bunurile confiscate au eșuat în cadrul procedurii judiciare naționale.

În speța dată, judecătorul european a ajuns la concluzia că art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost încăl-

cat, reținând, în special, că reclamantul nu a fost acuzat de emiterea banilor și la dosar lipsesc probe că el a încercat să pună în circulație bancnotele respective. În plus, bancnotele respective nu se aflau în circulație din 2001 și nu mai erau acceptate ca bani. Nici instanțele naționale și nici Guvernul nu au indicat prevederi legale relevante care să stipuleze clar confiscarea proprietății în cazuri similare celui examinat. Chiar dacă legislația contravențională sau penală prevede confiscarea articolelor create sau obținute ilegal, reclamantul nu a fost cercetat nici penal, nici contravențional. Considerentele de mai sus au fost suficiente pentru Curte ca să conchidă că ingerința în dreptul de proprietate al reclamantului nu a fost „prevăzută de lege”, în sensul art.1 Protocol nr.1 al Convenției.

Exigența legalității a fost cercetată și în cauza *Eriomenca contra Moldovei și Federației Ruse* [21], unde Curtea a notat că, din cauza confiscării bunurilor reclamantului, ca urmare a condamnării sale, a avut loc o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea proprietății sale și, deși o astfel de măsură se încadrează în al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul 1 la Convenție, în prezenta cauză nu există nici un element care să conducă la concluzia că ingerințele produse au avut o *bază legală*.

Să fie necesare într-o societate democratică pentru protejarea unor scopuri legitime expres enumerate – este cea de-a doua condiție care se impune în cazul restrângerii unui drept fundamental. În special, observăm că al doilea paragraf din art.1 al Protocolului nr.1 din Convenție acordă dreptul statelor să aplice legile pe care le consideră necesare pentru a controla utilizarea proprietății în conformitate cu *interesul general*.

Interesul general este justificat de faptul că în lupta împotriva criminalității organizate la finele anilor optzeci ai secolului XX, în contextul unei veritabile explozii a infracționalității cu scop patrimonial, indisponibilizarea bunurilor infractorilor apare drept o măsură destul de eficientă. Se poate afirma cu certitudine că, în ultimele decenii, infracțiunile de crimă organizată și nu numai au dobândit o orientare evidentă spre profit, în detrimentul unei direcții clasice, bazată pe violență [4, p. 3]. În mod plastic, s-a justificat în doctrina de specialitate [13] eficiența indisponibilizării și confiscării în lupta împotriva criminalității organizate, punându-se în evidență faptul că numai condamnarea vreunui dintre membrii grupării nu pune capăt activității infracționale, în condițiile în care acesta poate fi înlocuit, iar gruparea poate continua să-și deruleze activitățile ilegale. Confiscarea produsului infracțiunii previne infiltrarea produsului infracțiunii în circuitul civil prin neutralizarea instrumentului de săvârșire a unor noi infracțiuni, garantând astfel că criminalitatea nu va produce venituri [9, p. 112-113].

Nu mai puțin adevărat este că scurgerea unor uriașe sume de bani din economia legală pune în pe-

ricol însăși esența statului de drept, prin impietarea aducerii la îndeplinire a obligațiilor de a asigura servicii de bază cetățenilor și prin reducerea capacității de a susține dezvoltarea economică, socială și politică [3]. Așadar, termenul *necesar* implică existența unei nevoi sociale imperioase.

Scopul măsurii confiscării a fost trasat de legiuitor în art. 98 alin. (1) CP, care, într-o formulă de o claritate vădită, stabilește că confiscarea specială se atribuie la măsurile de siguranță care au drept scop *înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală*.

Necesitatea aplicării măsurii confiscării a fost conturată și de judecătorul constituțional [1], care a reținut că, pentru a descuraja activitățile de criminalitate organizată, este esențial ca infractorii să fie deposedați de produsele infracțiunii. În acest sens, substratul rațional al judecătorului constituțional s-a ghidat de faptul că confiscarea și recuperarea activelor deținute de infractori constituie un mod eficient în combaterea criminalității organizate și împiedică utilizarea averilor infractorilor drept sursă de finanțare pentru alte activități cu caracter infracțional. Ca sancțiune civilă și penală, confiscarea are randament maxim, surpând bazele economice ale infracțiunilor și contravențiilor, în același timp lovind mai blând în demnitatea omului, care este un principiu de valoare superioară, consfințit de Constituție. Aceleași principii au fost contabilizate de Curtea Constituțională și cu altă ocazie [12], unde s-a accentuat că pentru a descuraja activitățile de criminalitate organizată este esențial ca infractorii să fie deposedați de produsele infracțiunii.

Despre necesitatea exercitării măsurii confiscării a decelat și judecătorul european în mai multe rânduri. În speța *Yildirim contra Italiei* [28], autobuzul reclamantului, pe care l-a închiriat unei societăți în scopul efectuării transportului de persoane în țările europene și asiatice, fusese confiscat din cauza mai multor transporturi ilegale, odată cu condamnarea șoferului, iar reclamantul a cerut în instanță anularea confiscării, invocând buna sa credință. Cererea a fost respinsă de instanțele naționale, pe motiv că nu ar fi reușit să facă proba bunei credințe, plecând de la faptul că acesta știa că se află într-o zonă cu o puternică imigrație clandestină. Forul de la Strasbourg a ajuns la concluzia că dreptul la proprietate nu a fost afectat, deoarece confiscarea a vizat un bun utilizat în scopuri ilicite și a avut ca scop *împiedicarea utilizării sale din nou în scopuri ilicite*. Prevăzută de lege, confiscarea viza un scop legitim, și anume: prevenirea *imigrației ilicite*.

În cauza *Raimondo contra Italiei* [23], în care avea una persoane, bănuită că ar fi fost membru al unui grup criminal implicat în traficul de droguri, a fost confiscată, judecătorul european a reiterat că confiscarea este concepută pentru a *bloca mișcările de capital*, este o armă eficientă și necesară în lupta împotriva acestui flagel cu care se confruntă statul italian. Într-o altă speță, *Telbiș și Viziteu contra Ro-*

mâniei [26], magistrații europeni au arătat că confiscarea extinsă vizează intensificarea luptei împotriva *corupției în funcțiile publice*. Motivul din spatele confiscării bunurilor dobândite ilegal și a averilor nejustificate deținute de persoane acuzate de comiterea unor infracțiuni grave, în timp ce se aflau în funcții publice, precum și de membrii familiilor lor și rudele lor apropiate, este unul dublu, având atât un scop compensatoriu cât și unul preventiv.

În fine, confiscarea bunurilor urmărește să înlăture o stare de pericol, produsă de anumite „bunuri”, pe care le-ar putea folosi făptuitorul la săvârșirea unei infracțiuni. Pe cale de consecință, instanța constată existența stării de pericol creată de lăsarea lucrurilor în posesia celui care a săvârșit infracțiunea, în sensul că acesta le-ar putea folosi din nou la săvârșirea unor alte infracțiuni [10].

Să fie proporțională cu situația care a determinat-o – este o altă exigență conturată de legislatorul constituant și judecătorul european. Proporționalitatea măsurii implică existența unui just echilibru între interesele aflate în conflict: cel public și cel privat, iar linia de echilibru presupune preocuparea ca nici unul dintre interesele implicate în speță să nu beneficieze de o protecție absolută, prin negarea generală a protecției celuilalt. În alți termeni, restrângerea trebuie stabilită și aplicată numai în scopul pentru care a fost prevăzută și în limitele strict necesare, în funcție de situația care o justifică.

Ca regulă, Curtea Europeană recunoaște o marjă de apreciere foarte largă legiuitorului național în cadrul politicilor de prevenire a infracțiunilor, precum și instanțelor judecătorești chemate să facă uz de instituția confiscării [6, p. 218]. Prevederile art. 106 din Codul penal nu determină expres limitele proporționalității confiscării bunurilor, iar în lipsa unor astfel de prevederi instanțele urmează să soluționeze chestiunea proporționalității, pornind de la situațiile și circumstanțele concrete ale speței [10]. Totodată, proporționalitatea implică și verificarea chestiunii dacă măsura confiscării corespunde gravității situației create. Or, confiscarea nu este o metodă de recompensare a prejudiciului statului, dar este o măsură de siguranță și de pedepsire a inculpatului pentru comiterea infracțiunii incriminate, considerent din care instanțele trebuie să țină seama ca aceasta să nu fie vădit disproporțională față de natura și gravitatea faptei, raportat cu bunul supus confiscării [13].

Pentru elucidarea exigenței proporționalității sunt pertinente unele hotărâri ale CtEDO. Exemplificăm hotărârea în cauza *Ozair contra României* [20], potrivit căreia reclamantul a arătat că, prin confiscarea sumei de 80.000 de dolari, obținută din vânzarea mașinii și a părții sale dintr-un imobil, pe care acesta nu a declarat-o autorității vamale la intrarea în țară și prin aplicarea amenzii de 8.000 de euro, i-a fost încălcat dreptul garantat de art. 1 Protocol 1 CEDO. Deși în fața instanțelor naționale reclamantul a demonstrat proveniența legală a bunurilor, aceste

alegații au fost respinse, pentru faptul că dânsul ar fi încercat să ascundă aceste sume de bani, deși se aflau în bagajul personal, pentru a nu le declara, iar potrivit legii era obligatorie confiscarea sumelor ce depășesc pragul de 10.000 de euro. Curtea de la Strasbourg a conchis că măsura în discuție are un caracter punitiv și descurajant, fiind *lipsită de proporționalitate*. Confiscarea întregii sume de bani care ar fi trebuit declarată, ca o sancțiune suplimentară amenzii, a fost disproporționată față de infracțiunea comisă, în condițiile în care nu s-a demonstrat că amenda ar fi fost suficientă pentru a preveni viitoarele încălcări ale cerinței de declarare.

În aceeași orientare jurisprudențială poate fi încadrată și hotărârea CtEDO în speța *Vaskrsić contra Sloveniei* [27], în care, potrivit datelor din speță, casa reclamantului a fost confiscată și vândută la licitația publică pentru jumătate din valoarea ei de piață, în vederea executării unei creanțe care echivala cu 124 de euro, după ce acesta a omis să răspundă în mod repetat la somațiile de plată. Curtea a constatat încălcarea art. 1 Protocol nr. 1 din Convenție, menționând că, deși ingerința în dreptul reclamantului la posesia nestingerită a bunurilor sale fusese prevăzută de lege și urmărise scopul legitim al protejării creditorilor și a cumpărătorilor casei, aceasta a fost *disproporțională*. Casa a fost vândută la jumătate din valoarea ei de piață, fără ca instanța națională să aibă în vedere o măsură alternativă și asta în ciuda faptului că reclamantul părea să fie angajat și să aibă un venit lunar, creditorul având posibilitatea de a popri salariul și contul său bancar.

Într-o altă orientare jurisprudențială se află speța *SC „Service Benz Com” contra României* [25], potrivit căreia două camioane-cisterne, care îi aparțineau societății reclamante, au fost confiscate în cadrul unei proceduri contravenționale derulate împotriva unuia dintre clienții ei (care a declarat greșit natura mărfii ca să evite plata accizelor la combustibil). Pentru a stabili că nu a avut loc o încălcare a dreptului la proprietate, CtEDO a decelat că, prin încredințarea vehiculului co-contractantului său, proprietarul și-a asumat riscul că acesta îl va folosi în mod greșit, iar proprietarului îi rămânea deschisă calea de a iniția o acțiune în justiție, în baza contractului lor. În rezultat, Curtea a conchis că în cazul de față s-a ajuns la un *echilibru echitabil* între respectarea drepturilor solicitantului, garantate în conformitate cu art.1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, și interesul general al societății.

Tot în aceeași clasă este decizia în cauza *Riela și alții contra Italiei* [24], unde CtEDO a conchis că nu a fost încălcat dreptul la protecția proprietății, deoarece instanța de judecată din Italia a dispus confiscarea mai multor bunuri aparținând reclamantilor, în special terenuri, imobile, mașină și cote-părți din societăți comerciale, prin aplicarea unei legi adoptate privind măsurile de prevenire, pe motiv că bunurile au fost obținute din activități ilicite. Pentru a decela așa, forul de la Strasbourg a insistat asupra

faptului că instanțele sesizate au examinat faptele într-o modalitate obiectivă, fără să se bazeze pe o simplă bănuială, analizând situația financiară a reclamantilor pentru a concluziona că bunurile confiscate nu puteau fi cumpărate decât grație folosirii unor profituri ilicite. Astfel, ținând cont de marja de apreciere a statelor în ceea ce privește reglementarea folosinței bunurilor în conformitate cu interesul general, în speță, în cadrul politicii penale vizând combaterea fenomenului mafiot, Curtea a considerat că ingerința *nu a fost disproporționată* cu scopul vizat, considerând plângerea inadmisibilă.

În hotărârea *Philippou contra Ciprului* [22], CtEDO a constatat că a fost proporțională măsura confiscării pensiei de serviciu. Potrivit situației de fapt, reclamantul, funcționar public, fusese condamnat la pedeapsa închisorii de cinci ani și, ca urmare a derulării procedurilor disciplinare subsecvente, acesta fusese concediat, fapt care a presupus confiscarea automată a pensiei sale de serviciu public. Curtea a luat în calcul că decizia privind confiscarea fusese examinată în două grade de jurisdicție, încât reclamantul a beneficiat de garanții procedurale extinse; decizia nu îl lăsase pe reclamant fără mijloace de subzistență, deoarece rămânea eligibil să primească o pensie de securitate socială, astfel încât, cântărind gravitatea infracțiunilor comise de reclamant în comparație cu efectul măsurilor disciplinare și având în vedere toți factorii menționați, Curtea a constatat că reclamantul *nu a trebuit să suporte o sarcină individuală și excesivă*.

Concluzii. Măsura confiscării este, în principiu, o restrângere a dreptului la proprietate, care trebuie să urmeze anumite condiții stabilite de constituent și de judecătorul european pentru a se afla în câmpul legal, iar desconsiderarea condițiilor enunțate *supra* poate implica o încălcare a art. 1 Protocol nr. 1 la Convenție. Este adevărat că la aplicarea acestor măsuri urmează a fi puse pe cântar ponderea a două extreme – dreptul la proprietate și imperativul combaterii criminalității, iar, ca regulă, se întâmplă ca primul să cedeze în fața celui din urmă. Pentru a nu admite riscul unei sarcini excesive, trebuie verificată proporționalitatea naturii și întinderii măsurii de confiscare în vederea găsirii unui just echilibru, fără a se urmări o expropriere arbitrară a persoanei, decât dacă această necesitate este dictată imperativ de circumstanțele cauzei coroborate cu normele legale aplicabile. Or, sancțiunea aplicată persoanei vinovate trebuie să aibă caracter educativ, dar nu să fie aplicată în scopul lipsirii de proprietate. Este în sarcina judecătorului ordinar în fiecare speță de a supune unei examinări minuțioase măsura de aplicare a confiscării, exclusiv prin prisma aprecierii, de la caz la caz, a „justului echilibru” între gravitatea faptei săvârșite, personalitatea făptuitorului, sancțiunea ce urmează a fi aplicată și ingerința asupra proprietății persoanei culpabile.

Referințe bibliografice:

1. Avizul Curții Constituționale nr.1 din 25.04.2006 asupra proiectului de lege pentru excluderea propoziției „Caracterul licit al dobândirii se prezumă” din alineatul (3) articolul 46 din Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 70-72.
2. Balan M. *Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală a statului și a Constituției. Constituția română în context european*. Vol. I. București: Hamangiu, 2015. 504 p.
3. Bogdan C. *Natura juridică a măsurii confiscării în procesul penal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3337733 (vizitat 05.04.2020).
4. Ciopec F. *Confiscarea extinsă, între de ce și cât de mult*. București: C.H. Beck, 2015. 216 p.
5. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1. În vigoare de la 27 august 1994. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.78.
6. *Constituția Republicii Moldova. Comentariu*. Coordonaatori: Negru B., Osmochescu N., Smochină A. și alții. Chișinău: ARC, 2012. 576 p.
7. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298 din 24.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.54-55/502.
8. Convenția Europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, semnată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990, ratificată prin Legea pentru ratificarea Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională. Nr.914-XV din 15.03.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 43-45/281.
9. Curpă V.-S. *Tratat de drept constituțional român*. Vol. II. Bacău: Rovimed Publishers, 2011. 878 p.
10. Decizia Plenului Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 07 februarie 2019. Dosar nr. 4-1ril-/2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=6 (vizitat 23.03.2020).
11. Guillermo J. Cadrul legislativ din România privind îmbogățirea ilicită. http://old.mpublic.ro/jurisprudenta/publicatii/imbogatirea_ilicita.pdf (vizitat 23.04.2020).
12. Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16.04.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită). (Sesizarea nr.60a/2014). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 115-123/10.
13. Iosip A. *Confiscarea specială prin prisma Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activități infracționale*. <http://iosip.md/blog/2017/12/08/confiscarea-speciala-prin-prisma-conventiei-privind-spalarea-banilor-depistarea-sechestrarea-si-confiscarea-veniturilor-provenite-din-activitati-infracționale/> (vizitat 22.03.2020).
14. Legea cu privire la proprietate. Nr.459-XII din 22 ianuarie 1991. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 3-6 din 30.06.1991. Abrogată prin Legea nr. 54 din 2 martie 2007 pentru abrogarea Legii nr. 459-XII din 22 ianuarie 1991 cu privire la proprietate. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 43-46 din 30 martie 2007.
15. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Nr.326 din 23 decembrie 2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 47-48.
16. Manea V. Confiscarea specială și confiscarea extinsă în Codul penal. În: *Integrare și cercetare prin inovare: materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, 28-29 septembrie 2016*. Chișinău: CEP USM, 2016, p. 148-151.
17. Odajiu S. Analiza instituției confiscării speciale în contextul infracțiunilor de contrabandă prin prisma practicii naționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Revista Națională de Drept*, 2018, nr. 4-6, p. 41-46.
18. Reniță Gh. Îmbogățirea ilicită (art. 330² CP RM) – un nou instrument anticorupție. În: *Viitorul ne aparține: ediția a V-a a manifestării științifice internaționale, 29 aprilie 2015*. Chișinău: Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, 2015, p.101.
19. Reniță Gh. Poate fi confiscat mijlocul de transport folosit pentru trecerea ilegală a mărfurilor peste frontiera vamală? Partea I. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr. 4 (47), p. 47-55.
20. Speța *El Ozair c. României* (cererea nr. 41845/12), hotărârea din 22 octombrie 2019. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196890> (vizitat 22.03.2020).
21. Speța *Eriomenko c. Republicii Moldova și Federației Ruse* (cererea nr. 42224/11), hotărârea din 9 mai 2017. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-176359> (vizitat 23.03.2020).
22. Speța *Philippou c. Ciprului* (cererea nr. 71148/10), hotărâre din 14 iunie 2016. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163665> (vizitat 23.03.2020).
21. Speța *Raimondo c. Italiei* (cerere nr. 12954/87), hotărârea din 22 februarie 1994. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57870> (vizitat 23.03.2020).
22. Speța *Riela și alții c. Italiei* (cerere nr.52439/99), decizia din 04 septembrie 2001. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-42990> (vizitat 23.01.2020).
23. Speța *SC Service Benz Com c. României* (cererea nr. 58045/11), hotărârea din 4 iulie 2017. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174993> (vizitat 23.03.2020).
24. Speța *Telbiș și Viziteu c. României* (cerere nr. 47911/15), hotărârea din 26 iunie 2018. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-184058> (vizitat 22.04.2020).
25. Speța *Vaskrsić c. Sloveniei* (cererea nr.31371/12), hotărârea din 25 aprilie 2017. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-173102> (vizitat 22.03.2020).
26. Speța *Yildirim c. Italiei* (cererea nr.38602/02), decizia din 10 aprilie 2003. <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-23828>.
27. Speța *Ziaunys c. Republicii Moldova* (cererea nr. 42416/06), hotărârea din 11 februarie 2014. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140770> (vizitat 23.03.2020).
28. Stan A. *Confiscarea extinsă – măsură de siguranță, sancțiune sui generis sau veritabilă pedeapsă*. <http://revista.universuljuridic.ro/confiscarea-extinsa-masura-de-siguranta-sanctiune-sui-generis-sau-veritabila-pedeapsa/> (vizitat 03.04.2020).

